

פתח דבר

דוח זה מציג את תוצאות הביקורת שנעשתה בשלטון המקומי בשנת 2017 ועוסק במגוון נושאים, הן מערכתיים והן ממוקדים.

מן המפורסמות הוא שמשרד מבקר המדינה פועל לביצוע תהליכי בדיקה וביקורת מעמיקים, יסודיים, מקצועיים והוגנים ולפרסום דוחות ביקורת אובייקטיביים, אפקטיביים, רלוונטיים וברורים, אשר יורדים לשורשם של אירועים ומנתחים לעומק את תפקודם של המבוקרים.

הכנת דוח זה, כקודמיו, הצריכה מאמץ רב של עובדי משרד מבקר המדינה, אשר עמלו על הכנתו בקפדנות, ביסודיות ובמקצועיות וביצעו בקורות רבות, כנדרש. תודתי והוקרתי נתונות להם.

הדוח משקף את החזון והיעדים שקבעתי עם כניסתי לתפקיד, ובכללם הבטחת הזכויות של האזרח, הבטחת איכות חייו, הגברת האחריות, הטמעת נורמות תקינות בממשל ובמינהל הציבורי, שמירה על שלטון החוק, אכיפת הוראות הדין וחלוקת משאבי הרשות באופן שוויוני והוגן ועל פי הוראות החוק. כמו כן כולל הדוח ממצאי מעקב אחר תיקון ליקויים שעלו בביקורות קודמות.

הביקורת ברשויות המקומיות שנבדקו עסקה בין היתר בתהליכי הרכש וההתקשרויות, בהקצאת המקרקעין, בניהול המקרקעין, במתן תמיכות, בחיוב בארנונה ובקבלת עובדים. הליקויים שהועלו בביקורת, שחלקם היו חמורים, מלמדים על תפקוד לקוי של חלק מהרשויות המקומיות שנבדקו, עד כדי חשש לפגיעה בעקרונות המינהל התקין, השוויון, היעילות והחיסכון, המחייבים את הרשויות המקומיות. עוד הועלה כי חלק מהרשויות המקומיות שנבדקו לא שמרו כנדרש על הקופה הציבורית. דרך פעולה כזאת היא חמורה ועלולה להביא לפגיעה באמון הציבור במערכת השלטונית.

משרד מבקר המדינה שם דגש מיוחד על ביצוע ביקורות בנושאים מערכתיים שיש להם השפעות רחבות לא רק על רשות מקומית אחת, אלא על כמה רשויות מקומיות. במסגרת מדיניות זו נבדק הנושא של **עבירות בנייה שביצעו רשויות מקומיות ותאגידים עירוניים**. בביקורות

שנעשו **בעיריות הרצליה, רהט, אשקלון ובני ברק** הועלה כי עיריות אלה או התאגידים העירוניים שלהן ביצעו עבודות בנייה בניגוד להוראות חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, והתקנות שהותקנו על פיו. עבירות על הוראות החוק והתקנות המבוצעות דווקא על ידי מי שאמון על שמירת החוק ואכיפתו חמורות מאוד מהבחינה הציבורית, ופוגעות באמון הציבור במערכות השלטון ובמערכת אכיפת החוק. נושאים אחרים שנבדקו בדיקה מערכתית הם תפקוד דירקטוריונים של תאגידים עירוניים; הקמה של מתקני שירותים ציבוריים בשטח השיפוט של עיריות תל אביב-יפו, עכו, טבריה ונצרת, נגישותם של המתקנים ותחזוקתם; אבטחת מידע והגנת הפרטיות ברשויות המקומיות (מעקב מורחב).

להלן פירוט של כמה מהביקורות שנעשו ברשויות מקומיות:

המועצה המקומית-תעשייתית נאות חובב - בניית מבנה למועצה והקמת

מרכז מבקרים: ממכלול הממצאים שהובאו בדוח עולה תמונה כללית, ולפיה הליכי קבלת ההחלטות של המועצה ושל העומד בראשה בכל הקשור לבניית מבנה המועצה והקמת מרכז המבקרים (להלן - הפרויקט) היו פגומים ולא סדורים, לרבות אי-מתן נימוקים ענייניים להחלטות שהתקבלו בנוגע לחלק מהנושאים והתעלמות מחוות דעתם של הגורמים המקצועיים שליוו את הקמת הפרויקט. מחדליה של המועצה בעניין הפרויקט גרמו להגדלה ניכרת של תקציב הפרויקט, לחריגה מלוחות הזמנים שנקבעו לביצוע ולפגיעה באינטרס הציבורי. בעקבות מחדלים אלה גם עולה חשש ליציבות המבנים שנבנו במסגרת הפרויקט.

עיריית טבריה: ממצאי הביקורת מצביעים על ליקויים חמורים, ובראשם אי-סדרים חמורים בניהול הכספים של העירייה; אי-טיפול העירייה בליקויים שעליהם הצביעו גורמי הביקורת השונים; והעברת כספי עירייה שלא כדין.

עיריית בית שמש: במעקב שעשה משרד מבקר המדינה בנושא ניהול כוח האדם בעיריית בית שמש, הועלו ליקויים, חלקם חמורים וחלקם אף מתחום טוהר המידות. הליקויים חמורים בייחוד מאחר שחלק ניכר מהם

כבר עלה בביקורת הקודמת שנעשתה בעירייה. ואולם אף שעברו שש שנים מביצוע הביקורת הקודמת, התעלמה העירייה מהליקויים שהועלו בה ולא הקפידה לתקנם. כמו כן עולה תופעה מדאיגה וחמורה: העירייה דיווחה על תיקון הליקויים, אולם במעקב נמצא כי רוב הליקויים לא תוקנו.

עיריית צפת: ממצאי הבדיקה מלמדים על מחדלים וכשלים של עיריית צפת בעיקר בכל הנוגע לטיפול בפלישת בעלי עסקים לשטחים ציבוריים בתחום שיפוטה של העירייה, עד כדי העלמת עין מכוונת מהפרות חוק חמורות בעניין זה. הממצאים מצביעים על אוזלת היד של העירייה, על זלזול שלה במשאבים הציבוריים ועל פגיעה באינטרס הציבורי.

מועצה מקומית ריינה: ממצאי הביקורת החמורים במועצה המקומית מלמדים על פגיעה מתמשכת בעקרונות הבסיסיים של שלטון החוק. בין היתר נמצא כי בעלי תפקידים במועצה לא מילאו את תפקידם כראוי; כי ראש המועצה ועובדים בכירים פעלו בחשש לניגוד עניינים, בלא שהזהירו על כך ובלא שפעלו לנטרולו של החשש; וכי המועצה פעלה באופן לא תקין ולא אחראי מהבחינה הכספית.

המועצה המקומית באר יעקב: בתקופה הרלוונטית לדוח היה תפקודה של הרשות לקוי, ודווחה בה תרבות של אי-תקינות מינהלית, עד כדי חשש לפגיעה בטוהר המידות. בעניינים מסוימים פעלו חברי מועצה והעומד בראשה שלא כדיו, והדברים אמורים בין היתר בכל הנוגע להעסקת קרובי משפחה, מתן תמיכות והקצאת מקרקעין שלא כדיו והימצאות של נבחרים בניגוד עניינים.

הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה קרית: ממצאי הביקורת מעידים על כשלים חמורים בדרך פעולתה של הוועדה בנושא רישוי הבנייה וקיום דיני התכנון והבנייה במרחב התכנון שלה. הכשלים התבטאו במתן היתרי בנייה שלא כדיו, בהימנעותה של הוועדה מלנקוט צעדי אכיפה נגד עברייני בנייה במרחב התכנון שלה ובניסיונה להכשיר עבירות בנייה שלא כדיו.

משרד מבקר המדינה מפנה את תשומת לבו של היועץ המשפטי לממשלה לממצאים שצוינו בדוח זה, המעלים חשש לפגיעה בטוהר המידות.

חובתם של הגופים המבוקרים היא לפעול בדרך מהירה ויעילה לתיקון הליקויים שצוינו בדוח זה, על מנת לקדם את השירות הציבורי בישראל, ובכך לשפר את איכות החיים והסביבה של תושבי ישראל. משרד מבקר המדינה שם דגש מיוחד על מעקב אחר תיקון הליקויים שמצוינים בדוחותיו, ומגמה זו תימשך.

יוסף חיים שפירא, שופט (בדימ')

מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור

ירושלים, כסלו התשע"ח
נובמבר 2017